

מהתיקנות הדף היומי

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדף היומי של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

יומא דהילולא קדישא

ליומא דהילולא של מרן הגאון הקדוש רבי יוסף חיים זצוק"ל בעל הבן איש חי ומחבר ספר בניהו ובן יהוידע ועוד, בנו של הגאון רבי אליהו זצוק"ל, נסתלק י"ג אלול (תרס"ט)

כשרבינו היה ילד בן שבע שנים, הוא שיחק לתומו בשבובות בין שאר ילדי החצר. לפתע מעדו רגליו, והוא נפל לתוך באר עמוק. כפסע היה בינו ובין המוות, מאמצי חבריו הילדים לחלצו מבור התחתיות עלו בתוהו. מיד פנו במרוצה להזעיק עזרה כדי לחלצו מן המיצר, אך נסיונות ההצלה נכשלו, היה קשה מאד להעלותו מעמק הבכא.

או אז נשא אותו ניק עינים טהורות ודומעות לפני בוראו, שם בעומק הבור האפל מתוך כור הייסורים, נדר נדר באומרו בתחנונים: 'רבנו של עולם, אם תחון אותי ואזכה לראות שוב את אור פני העולם הנפלא שבראת, אני קדיש את כל ימי לתורה ולעבודת ה'. וראה זה פלא, מיד לאחר שסיים את תפילתו הנרגשת, הצליחו מציליו לחלצו בניסי ניסים מן הבור האפל.

הילד החל מקיים את נדרו. תוך ימים ספורים הצטיין בשקידתו והתמדתו בתורה, ומיד נתגלה גודל חריפותו וזכרנו המופלא, עד שהיו שקראוהו 'בור סוד שאינו מאבד טיפה'. כשחזר בצעריים מלימודיו ב"כתאב" - בחיידר, היה מתחבא בחדר הספרים, ומוסיף לשקוד שם על משנתו, ולשגן כל מה שלמד במשך היום מפי רבו. מרוב צמאונו לתורה לא הרגיש בשעות שחלפו, לא הציק לו אפילו הרעב, ואנשי הבית כמעט ושכחו לספק אוכל לילד שנעלם ואיננו. רק מתיקות חידושי התורה הטעימים מדבש ונופת צופים, הם אלה שהכניסו בו כוחות רעננים, להמשיך ולהגות בתורת ה' יומם ולילה.

ויהי היום, רבינו עודנו נער כבן י"ד שנה בלבד, הוא נכנס לחדר אביו, ובאקראי נפל מבטו על מכתב שאלה בהלכה שנשלח מחכמי ירושלים לאביו. אביו היה עסוק באותה שעה בחיפוש אחר מקורות הלכתיים לתשובתו. במבט חפז אחד הביט רבינו על המכתב, ותפס מיד במה המדובר.

מיד התיישב וערך תשובה מפורטת לפרטי פרטים, ושיגר תשובתו אל חכמי ירושלים בלא ידיעת אביו. יומיים אחרי שקיבלו חכמי ירושלים את מכתבו של רבינו הצעיר, הגיעה אליהם גם תשובתו של אביו הגאון רבי אליהו. הם לא יכלו להסתיר את גודל הנאתם וסיפוק נפשם מעוצם בהירות תשובת הבחור הצעיר, והשיבו תשובה לאביו, "כבר הקדימך והורה לנו, בנך מחמד נפשך, ישמח בו אביו ותגל יולדתו".

מה עלה בגורלו של היהודי שקנה את האתרוג ברגע האחרון

איזה דבר קונים בעינים סגורות ומסכימים לשלם עליו הון רב

מי כעמך ישראל, מדי שנה בשנה מפזרים כלל ישראל הון תועפות עבור רכישת אתרוג מהודר לחג הסוכות. כך מעיד מרן הגאון רבי אלעזר פלקלס זצוק"ל, תלמיד מובהק של מרן גאון ישראל בעל הנודע ביהודה זצוק"ל, בספרו שו"ת תשובה מאהבה (ח"א סימן א), 'ומעיד אני עלי שמים וארץ, שראיתי אחד היה רוצה לברך על אתרוג המהודר של רבינו הגאון האמיתי נשמתו עדין, כי היה תמיד מהדר מן המהדרין אחר אתרוג המהודר בכל מיני הידור, וכסף חבה לא היה נחשב בעיניו מאומה, אף שהאתרוג היה בתכלית היוקר'.

מעשה שהיה ביהודי אחד, שנכנס בערב יום טוב של חג הסוכות לחנות האתרוגים, וראה שם אתרוג מהודר ויפה מאד. היהודי התפעל מאד מיופי והדר האתרוג, ורצה לקנות את זה. אמנם זה כבר היה בערב יום טוב ממש, והבעל הבית כבר לא היה בחנות רק אחד מהפועלים. שאל היהודי את הפועל מה המחיר של אתרוג מהודר זה. השיב לו הפועל, שאין לו סמכות לקבוע מחירים, אך הבעל הבית אמר לו, שאם מישהו יגיע לקנות אתרוג, הוא נותן לו רשות לקחת כעת את האתרוג בתשלום סמלי, בתנאי שבימי חול המועד יעלה אל ביתו עם האתרוג, ואז הוא יקבע את המחיר המלא.

היהודי הנרגש יצא מהחנות כשהאתרוג המהודר בידו, למחרתו ביום טוב הראשון של חג, נטל את האתרוג בהתלהבות ובירך עליו ויצא בה ידי חובתו. כמובן שהוא קיים את התנאי, באחד מימי חול המועד, הוא עלה לביתו של בעל האתרוג, ואכן הבעל הבית קבע שזה באמת אתרוג מהודר ביותר, ולכן מחירו אלף שקל. עכשיו נשאלת השאלה, האם הוא יצא ידי חובתו בנטילה זו ביום טוב הראשון, למרות שבשעת הנטילה לא ידע את מחירו הגבוה.

השאלה הובאה למרן הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א (הובא בחשוקי חמד ב"ב פו), בהתחלה רצה הגאון שליט"א לפסוק על פי הגמרא בדף היומי שלנו, שהיהודי לא יצא ידי חובתו. הגמרא אומרת כך (ב"ב פו), "פסק סמכא דעתיה, לא פסק לא סמכא דעתיה". ומבאר הרשב"ם, אם המוכר פסק את המחיר, סמכה דעתו של הקונה, וקנה. אך אם המוכר עוד לא פסק את המחיר, ואין דמי המקח קצובין, לא סמכה דעתו של הקונה, כי הוא חושש שמא המוכר יעלה את המחיר לסכום גבוה, וכיון שאין לו סמיכות דעת, לא קנה. וכן נפסק בשולחן ערוך (ח"מ סי' ר"ט).

אמנם בסופו של דבר פסק הגאון שליט"א שהיהודי יצא ידי חובתו, כי לגבי אתרוג הדבר שונה לגמרי, דאין בזה חסרון סמיכות דעת, מכיון שאנשים רגילים לפזר ממונן רב על מצוה זו, וכמו שכבר אמרו בגמרא (סוכה מא): לגבי רבן גמליאל,

שלקח אתרוג באלף זהובים. ולכן מסתבר שכשיהיה לוקח אתרוג מהודר ביותר, הוא מסכים לשלם על זה כל מחיר שרק ישית עליו הבעל הבית. ובפרט לאחר שהוא ידע שאם לא יסכים למחיר, יתברר למפרע שלא יצא ידי חובתו.

והגאון שליט"א מציין על זה דברי הכף החיים (או"ח סי' תנד ס"ק מ), שמביא עדות של מרן הגאון הקדוש רבי חיים וויטאל זצוק"ל (שער המצוות פרשת עקב), שהעיד על רבו הקדוש מרן האר"י זצוק"ל: 'כשהיה קונה איזה מצוה, כגון תפילין או אתרוג, לא היה מקפיד לדעת כמה יתן במצוה ההיא, אלא היה פורע כל מה שהיו שואלים לו בפעם ראשונה, והיה אומר למוכר, הרי המעות לפניך, קח כל מה שתרצה'. ומסתבר שכל אדם הקונה אתרוג בעינים סגורות מבלי לדעת המחיר מראש, מסכים גם הוא לשלם כמה שהבעל הבית ידרוש ממנו.

כשהתפילה מתוך יראת שמים והרהור תשובה היא מתקבלת לרצון

הגמרא במסכת שבת (ק"ה): **אמר רבי יוסי, היא חלקי ממתפללים עם דמדומי חמה. ופירש שם רש"י, דמדומי חמה, כשהחמה אדומה, שחרית מיד אחרי הנץ היא אדומה, וכן ערבית סמוך לשקיעתה.**

מרן הגאון הקדוש הבן איש חי זצוק"ל בספרו בן יהוידע (שבת שם), כותב ביאור נפלא לבאר מה הענין להתפלל דוקא עם דמדומי חמה, על פי מה שמבואר בגמרא בדף היומי שלנו (ב"ב פד), שהטעם שבבוקר החמה אדומה, מפני שהיא עולה במזרח, והיא חולפת על בית הוורדים של הגן עדן, שהוא במזרחו של עולם. וכמו כן לפנות ערב כשהחמה שוקעת במערב, היא חולפת על פתח הגיהנם, ולכן היא מאדימה שוב, מכח אש הגיהנם.

על פי זה מבאר הבן איש חי, שלכן יש ענין להתפלל דוקא עם דמדומי חמה, כדי שבשחרית יִקְרַךְ מן הגן עדן, כשיתבונן שהטעם שהחמה אדומה כעת, מפני שהיא עוברת עכשיו סמוך לגן עדן. וכיון שיזכור את הגן עדן, יתעורר בלבו יראת שמים ויתפלל מתוך יראת שמים, ועל ידי זה תתעלה תפילתו עילוי רב ותקובל ברצון.

וכן בתפילת מנחה כשמתפלל סמוך לשקיעה, יתבונן שהטעם שהחמה אדומה כעת, מפני שהיא עוברת כעת סמוך לגיהנם, והתאדמה מכח אש הגיהנם. ועל ידי שיזכור מן הגיהנם, יהיה לו שברון לב והרהור תשובה, ועל ידי זה יהיה עילוי רב לתפילתו ותקובל ברצון.

יתעורר
בלבו
יראת
שמים

שבת קודש שבת פרשת ואתחנן, שבת נחמו, כשהבעל קורא במנחה סיים [בעלייה של לוי] את הפסוק (דברים ה, א) **כי לא על לחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם**, והרגשתי רטט בכל חלקי גופי. רבנו של עולם, לא רק מלחם וגשמיית יש לי חיות, יש לי חיות להגיד שיעורי תורה, יש לי חיות מלכות את הרבים. הבעל קורא סיים את הקריאה בשבת במנחה, עם הפסוק (י, ה), **ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך על הארץ הטובה אשר נתן לך**. יש על זה ביאור נפלא מהרבי הקדוש רבי שלמה מקרלין זצוק"ל בספר שמע שלמה, **ואכלת ושבעת** – מן **וברכת**, פירוש, עיקר השביעה שלך יהיה מברכת המזון שתברך אחר האכילה, ולא מעצם האכילה.

דרשה לכבוד חנוכת הבית לבית המדרש מיאלען בראשות כ"ק מרן הרבי ממיאלען שליט"א

ברשות כ"ק מרן הרבי שליט"א, ברשות הרה"צ הגאון הרב אהרן שפירא שליט"א, רבה של פרדס כ"ק, שטרך לבוא אתמול בליל שבת קודש לטיש מעל שעה הליכה, ועכשיו זכינו שהגיע עוד הפעם. ברשות הגאון סיני ועוקר הרים, הרב יחזקאל דרברמדיקר שליט"א.

מתנה גדולה לעיר בני ברק, מתנה גדולה לשכונת מתחם הסופרים בבני ברק, שהרבי שליט"א קבע כאן את מקום מושבו. הרבי שליט"א ביקש שאני ידבר קצר, כי הרבי כל הזמן מתחשב עם הציבור, רק זה נמצא בראש מעייניו, הצרכים האישיים של הרבי ממש לא קיימים, מה שקיים זה רק צורכי ציבור.

אז אני יגש ישר לצורכי ציבור. רש"י הקדוש אומר בפרשת השבוע פרשת עקב (דברים ה, א), **אם התחלת במצוה גמור אותה, שאינה נקראת אלא על שם הגומרה**. ראש העיר שהוא כרגע לא פה, אבל בטח בלב שלו הוא רוצה להיות פה, סגן ראש העיר שהיה פה, אתם רואים בעצמכם מה הולך פה, מחט לא יכול להיכנס למתחם, גם אם המתחם יהיה כפול או פי שלש זה לא יעזור, צריך לחשוב מחוץ לקופסא לבנות לרבי שליט"א בית הכנסת שיהיה ראוי, בית הכנסת שיהודי יוכל לבוא להתחמם פה בשבת, מוכרחים משהו פי שמונה בגודל, עד הבית הכנסת הקבוע.

אני בקשר עם הרבי שליט"א הרבה מאד שנים, אבל השבת לראשונה זכיתי להיות מבואר ועד צאתו, שבת קודש בצילו של הרבי, לראות את הרבי בשבת קודש בפתיחת הארון בברך שמייה, איך שהרבי לא בעולם איתנו. ומה היה הרבי עסוק כל השבת, בדבר אחד, איך אפשר לשמח את הציבור. כשישב פה מקודם סגן ראש העיר הרב מנחם שפירא, הרבי לא דיבר איתו על המצוקה של המקום, הרבי הודה לו על הבית הכנסת שהמרא דאתרא הרה"ג רבי ישראל דוב ויזל שליט"א נתן, שיהיה לסעודת שבת בהרחבה.

מורי ורבותי, אני רוצה לשתף אתכם משהו אישי שהיה בניחום אבלים. כשבאתי לנחם את הרבי הקדוש בעל הנועם ישראל מקרעטשניף זצוק"ל, הגיע איתי המקובל המשפיע מרבי ברסלב הרב ניסן דוד קיוואק שליט"א, והוא חשף כמה הרבי זצוק"ל היה גדול בקבלה בחכמת הנסתר שאין לנו שום הבנה בנושא, הרבי הצליח כל ימי חייו להסתיר את זה מהציבור. אנשים ששמעו את זה, כל מי שהיה שם בניחום אבלים, קיבל זרם, איך לא ידענו על זה מקודם, אם היינו יודעים את זה מקודם, היינו יותר בהתקשרות עם הרבי זצוק"ל.

מורי ורבותי, אנחנו נמצאים בלילה קדוש, כ"א אב, א"ך טוב לישראל, וימא דהילולא קדישא של קדוש ה' מרן הבעלזער רב זצוק"ל, שהרבי זצוק"ל ויבדל לחיים טובים הרבי שליט"א, כל הזמן מדברים על דמותו. לא בחינם סיבב בורא עולם שהחנוכת הבית, וזה לא רק חנוכת הבית, זה הנחת אבן הפינה למקום הרבה יותר גדול, כל זה יהיה בלילה הקדוש של כ"א אב.

אני רוצה להגיד לתושבים לשכנים ולידידים, באידיש אומרים שתי מילים, כאַפֿט אַרײַן – תחטפו להיות בקשר עם הרבי עכשיו, כשעוד אפשר לגשת, כשעוד אפשר לראות תפילה, בעוד כמה שנים תצטרכו לעמוד על הגלריה בשביל לתפוס מקום לראות. עם ישראל יודע לזהות אפוא הקדושה.

נברך את הרבי שליט"א, שיוכל להמשיך לנווט את הספינה. הרבי דיבר כל השבת על שמחה, מ'זמור ש'יר ח'נוכת ה'בית הוא ראשי תיבות **שמחה**. אני רוצה לבקש בקשה אחת, שכנים יקרים, תספרו לשכנים הנוספים מה הולך פה, תחזקו את המקום, בעוד עשר עשרים שנה אתם תהיו גאים, שהייתם שותפים לדבר הנפלא הזה.

מי שמבין רואה, מה זה ששום דבר לא הולך לאיבוד, הרבי זצוק"ל דיבר הרבה על מרן החזון איש זצוק"ל, על גדולתו ועל קדושתו, ואם הרבי הגיע להשתקע בעיר בני ברק, אי אפשר לתאר את ההתרגשות. שלא נדבר, זכיתי ללוות במוצאי שבת את הרבי, מהבית הכנסת לביתו נאוה קודש, לשמוע ולחוש איך הרבנית אמה של מלכות שליט"א, כל כך שמחה שהרבי הגיע אל המנוחה ואל הנחלה, למקום שלו.

אנחנו נעשה בייט – אומר ההייליגער בארְדִיטְשׁוֹבֶער זי"ע, אנחנו נוריד מהרבי את העול הכלכלי, אנחנו נוריד מהרבי את העול הגשמי, אנחנו נוריד מהרבי את העול של ההתפתחות של המקום, והרבי בזכות זה יתן לנו השפעות טובות, בני חיי ומזוני, שיהיה לכל יהודי מה שצריך, ושנזכה כבר בקרוב שהרבי ילווה אותנו לקבל פני משיח צדקנו, אמן.

מאוצרות הפרשה

כי תצא למלחמה על אויבך וגו' (כא, ז). נרמז בזה, כי עיקר המלחמה נאמר על ראש השנה שהוא יומא דדינא, וצריך להעריך קרב ומלחמה עם היצר הרע ומארי דדינין. ועיקר המלחמה הוא על ידי התשובה, שהאדם משיים על לבו לשוב לה' או מיראתו או מאהבתו.

ויש לך אדם שהוא שב מגודל הרחמנות והגעגועים המגיעים לו על נשמתו שבקרבו, כי היא חלק אלוקי ממעל, והיתה למעלה חצובה תחת כסא הכבוד ושעשועים יום יום, וירדה אל עומק הבור הזה לגוף וחומר, לעשות נחת רוח ליוצרה. ועתה חס ושלום כאשר הרשיע האדם על פני האדמה וילך בשרירות לבו, אוי וי אשר הרים יד נגד הנשמה הקדושה, והכניעה תחת ממשלת החומר המוסרח ונתעב ונאלח. על כן מהראוי על כל פנים עודנו האדם חי בכוחו, ישים אל לבו לשוב להיטיב אחריתו.

זה הדרך רמזה לנו התורה בכתוב, **וראית בשביה אשת יפת תואר וחשקת בה**, ופירש רש"י מדכתב אשת בסמוך, היינו אשת של איש. פירוש, איש זה הקדוש ברוך הוא, והנשמה נקראת מטרוניתא, והיא יפת תואר מקדושתה, והיא בשביה, **וחשקת בה**, דהיינו שיכמרו רחמך עליה. אז **ולקחתה לך לאשה**, שאפשר על ידי תשובה מעומקא דליבא לשוב לקחתה לאשה.

אמנם על פי התנאים, **וגלחה את ראשה**, דהיינו ראשית התשובה לעשות לעצמו סייגים לפרוש ממותרות, כי אם תאוות הגוף ינהיג על צד ההכרח, ואילו המותרות המכוננים בשם שערות צריך לגלחן, מאחר שאינן מן הצורך. **ועשתה את צפרניה**, היינו לנוול את עצמו ולבזות את עצמו על מעשיו הרעים. **ובכתה אביה ואת אמה ירח ימים**, היינו כל חודש אלול, צריך לבנות על עוונותיו אשר על ידם נפרד מאביו זה הקדוש ברוך הוא, ואמו היא כנסת ישראל, ואחרי כן תבוא אליה וגו', כי אחר התמרמרות והבכי והפרישות, יודע לך מעלת הנשמה.

עבודת ישראל כי תצא

ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה (כג, ו). הנה תיבת לך מיותר. ויש לומר בדרך פשט, דהנה ידוע כל המברך מתברך (סוטה לח:): והיה יכול בלעם לטעון ולומר, כיון שמקלותיו נעשו ברכות, נמצא שהיה בלעם בגדר מברך, ויתברך גם כן. לזה דקדק הקב"ה מקור החכמה באמרותיו הטהורים לומר, **ויהפוך לך דייקא את הקללה לברכה**, והטעם **כי אהבך ה' אלקיך**, אבל גוי המברך נחשב בכלל המקללים והבן. **(דגל מחנה אפרים כי תצא)**

נקודה למחשבה: